

Максим Вікторович КОРЯГІН

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку,
Львівська комерційна академія
вул. Туган-Барановського, 10, м. Львів, 79005, Україна
E-mail: maxuza@rambler.ru
Телефон: +380503701584

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ
ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Корягін, М. В. Методичні засади облікового відображення показників вартості підприємства [Текст] / Максим Вікторович Корягін // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. – Том 14. – № 2. – С. 206-213. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Здійснено вивчення методичних основ облікового відображення показників вартості підприємства. Досліджено проблему розвитку методології облікового відображення вартості активів і зобов'язань останнього. Проаналізовано та вдосконалено методику облікового відображення показників вартості підприємства. Розкрито суть початкового етапу облікового відображення показників ринкової вартості підприємства. Проаналізовано інформаційне забезпечення процесу оцінки ринкової вартості підприємства та документування отриманих результатів. Визначення інформаційного базису для облікового відображення показників вартості підприємства ґрунтувалось на бухгалтерській документації та документах опису діяльності та середовища його функціонування. Розкрито одне з важливих завдань облікового відображення показників вартості підприємства, а саме: оцінку визначення впливу генерувальних і руйнівних факторів, та відображення цих показників у системі обліку та звітності.

Ключові слова: вартість підприємства; вартість активів; вартість зобов'язань; оцінка вартості; інтелектуальний капітал.

Максим Викторович КОРЯГИН

**МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УЧЕТНОГО ОТРАЖЕНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ
СТОИМОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

Аннотация

Осуществлено изучение методических основ учетного отражения показателей стоимости предприятия. Исследована проблема развития методологии учетного отражения стоимости активов и обязательств предприятия. Проанализирована и усовершенствована методика учетного отражения показателей стоимости предприятия. Раскрыта суть начального этапа учетного отражения показателей его рыночной стоимости. Проанализировано информационное обеспечение процесса оценки рыночной стоимости предприятия и документирования полученных результатов. Определение информационного базиса для учетного отражения показателей стоимости предприятия основывалось на бухгалтерской документации и документах описания деятельности и среды его функционирования. Раскрыта одна из важных задач учетного отражения показателей стоимости предприятия, а именно: оценка определения влияния генерирующих и разрушающих факторов, и отражения этих показателей в системе учета и отчетности.

Ключевые слова: стоимость предприятия; стоимость активов; стоимость обязательств; оценка стоимости; интеллектуальный капитал.

METHODICAL BASIS OF ACCOUNTING REFLECTION OF INDICATORS OF ENTERPRISE VALUE

Abstract

Methodical basis of accounting reflection indicators of value enterprise are studied. The problem of development of accounting reflection assets value methodology and liabilities enterprise is researched. Methodic of accounting reflection indicators of value enterprise is analyzed and improved. The essence of the first stage of accounting reflection indicators of market value enterprise is discovered. The information provision assessment process of market value enterprise and received results are analyzed. Information basis of accounting reflection indicators of value enterprise is based on accounting documents and documents describe the enterprise environment and its operation. One of the important tasks of the value of an enterprise is revealed, namely: assessment of determination of the effect of generating and destructive factors and display of its indicators in the system of accounting and reporting.

Keywords: enterprise value; value of asset; value of liabilities; valuation; intellectual capital.

JEL classification: M410

Активний розвиток системи формування та управління вартістю підприємства підтримується об'єктивними ринковими процесами, що опосередковують вітчизняну економічну динаміку, серед яких формування страхового, кредитного та фондового ринків, активізація інвестиційної діяльності, посилення боротьби за капітал інвесторів та акціонерів. У зв'язку з цим, для задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів, оцінка вартості підприємства повинна базуватися на реальних значеннях показників стану його активів та зобов'язань.

Ефективна реалізація стратегії управління вартістю підприємства залежить від якості її інформаційного забезпечення. Надання своєчасної, достовірної та релевантної інформації про фактори генерування та руйнування вартості є запорукою прийняття актуальних управлінських рішень, які забезпечують підтримання вартості підприємства та його подальший розвиток як складного динамічного механізму. Основним джерелом інформації щодо факторів та показників вартості є система бухгалтерського обліку, належна організація якої на підприємстві є визначальною умовою формування дієвого механізму управління факторами вартості з метою збереження та зростання вартості суб'єкта господарювання.

Дослідження проблем розвитку методології облікового відображення вартості активів та зобов'язань підприємства, знайшли відповідне відображення в наукових працях відомих учених-економістів: М. І. Бондаря [1], І. І. Бродської [7], Ф. Ф. Бутинця [2], М. П. Войнаренка [3],

М. Дженсена (M. Jensen) [10], І. Криштопа [4], С. Ф. Легенчука [5], В. Меклінга (W. Meckling) [10], Я. В. Молотка [6], І. М. Парасій-Вергуненко [7], М. С. Пушкаря [8], Л. В. Скоробагатої [3], А. Ю. Харитонova [9] та інших. Не зменшуючи значення результатів досліджень науковців, присвячених проблемі формування вартості підприємства та відображення її показників на рахунках бухгалтерського обліку, необхідно зазначити, що окремі теоретичні питання є нерозв'язаними або залишаються дискусійними.

Мета статті – аналіз та вдосконалення методики облікового відображення показників вартості підприємства.

Досягнення балансового відображення ринкової або наближеної до неї вартості підприємства вимагає вдосконалення усіх згаданих елементів методу бухгалтерського обліку – починаючи від документування, оцінки й закінчуючи рахунками та звітністю. При цьому метод бухгалтерського обліку повинен бути доопрацьований відносно більшості балансових об'єктів обліку, а також стосовно деяких позабалансових.

Початковим етапом облікового відображення показників ринкової вартості підприємства є інформаційне забезпечення процесу їх оцінки та документування отриманих результатів.

Процес формування вартості підприємства насамперед вимагає отримання достовірної інформації про вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища на генерування / руйнування цієї вартості, врахування умов невизначеності та інформаційного ризику.

Як вказують І. М. Парасій-Вергуненко та І. І. Бродська [7, с. 112-113], основними джерелами зовнішньої інформації для оцінки вартості суб'єкта господарювання є: нормативно-правова база; дані Державного комітету статистики, фонду державного майна України, НКЦПФРУ, інших відомчих та міністерських інститутів; дані періодичних видань; аналітичні огляди інформаційних агентств; інформаційні галузеві бюлетені; інформація дилерських фірм; Інтернет-джерела; зведена біржова інформація; програми уряду та прогнози; демографічна карта; основні макроекономічні показники за досліджуваний період; середньогалузеві нормативи.

Інформаційний блок внутрішньої інформації містить: історію компанії; дані бухгалтерського обліку, зокрема первинні дані, що підтверджують факти зміни показників вартості підприємства, зведену інформацію, фінансову звітність та спеціалізовану внутрішню звітність; поточну

управлінську інформацію; аудиторську документацію; дані відділу маркетингу, разом із описом маркетингової стратегії компанії; план стратегічного розвитку підприємства; перелік реальних та перспективних постачальників; інформацію про споживачів та покупців (фактичних та потенційних); наявність виробничих потужностей, повноту й ефективність їх використання; кадровий склад та ефективність його використання; бізнес-план; каталоги, прайс-листи підприємства; юридичну інформацію (копії установчих документів, договорів оренди, протоколи зборів Ради директорів, документи на об'єкти інтелектуальної власності).

У процесі формування та облікового відображення вартості підприємства можуть використовуватися як бухгалтерські документи, так і документи опису діяльності підприємства та середовища його функціонування (табл. 1).

Таблиця 1. Джерела інформації для проведення оцінки вартості підприємства

Групи документів	Перелік документів
Бухгалтерська документація	
Бухгалтерські документи та звітність	Інвентаризаційні описи майна. Первинні документи з обліку зміни вартості активів та зобов'язань підприємства. Зведена облікова документація. Фінансова звітність та внутрішня спеціалізована звітність
Документи, що відображають стан діяльності підприємства	Інвестиційна та кошторисна документація. Технічна документація на споруди, обладнання, техніку. Документи про право здійснення діяльності
Документи опису діяльності підприємства та середовища його функціонування	
Прогнозно-планова документація	Плани господарської діяльності підприємства. Плани розвитку та інвестування. Бізнес-план підприємства
Протоколи нарад та зборів засновників, звіти суб'єктів внутрішнього та зовнішнього контролю	Протоколи, рішення засновників (учасників). Звіти внутрішніх аудиторів. Висновки та звіти незалежних аудиторів. Акти огляду майна підприємства
Аналітичні документи	Аналітичні довідки та звіти, публікації та звіти підприємств галузі, науково-дослідних установ, банків, державних підприємств
Зовнішні документи	Судові рішення, статистичні дані, нормативно-правова документація, інформаційні бюлетені

Для забезпечення оцінки вартості підприємства облікові дані повинні доповнюватися іншими інформаційними джерелами для всебічного дослідження та визначення впливу генерувальних і руйнівних факторів.

Як зауважують М. Дженсен та В. Меклінг, в умовах формування системи управління вартістю підприємства для врахування інтересів усіх груп зацікавлених користувачів та їх збалансування, уникнення конфлікту інтересів, система бухгалтерського обліку повинна генерувати інформацію щодо ефективності діяльності управлінського персоналу вищого рівня управління, розміру кредиторської і дебіторської заборгованості, продуктивності праці працівників підприємства, розміру екологічних та соціальних

витрат [10, с. 311].

Коли сформовано інформаційний базис, наступним завданням є оцінка визначення впливу генерувальних і руйнівних факторів, та відображення цих показників у системі обліку та звітності.

Дослідження методів оцінки активів та зобов'язань свідчить про переважне застосування для визначення вартості активів підприємства фактичної (історичної) собівартості та договірної вартості для зобов'язань. Передбачена вітчизняними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку можливість оцінки активів та зобов'язань за їх справедливою собівартістю практично не реалізується в практиці ведення обліку внаслідок відсутності умов для здійснення такої оцінки. Водночас достовірне визначення

вартості підприємства неможливе без урахування реальної вартості його активів і зобов'язань з коригуванням на ступінь можливих ризиків їх утримання та імовірність одержання вигод.

У процесі оцінки вартості підприємство повинно обирати найбільш доцільний метод для кожного виду активів та зобов'язань для максимального доведення їх вартості до справедливої. Співвідношення одержаних вартостей активів та зобов'язань виступає основою для визначення чистих активів підприємства, які, з урахуванням впливу позабалансових факторів, і формують ринкову вартість підприємства на певну дату.

Проведене дослідження методів оцінки вартості активів підприємства підтвердило, що у процесі формування балансової ринкової вартості підприємства для відображення вартості активів та зобов'язань слід використовувати справедливу вартість шляхом проведення переоцінки з використанням відповідних методів оцінювання. На нашу думку, саме справедлива вартість дозволяє сформулювати найбільш релевантні показники щодо балансової вартості підприємства та підвищує достовірність системи бухгалтерського обліку й звітності загалом.

Визначення справедливої вартості окремих активів та зобов'язань підприємства забезпечується застосуванням комплексного підходу, який містить елементи дохідного підходу для оцінки довгострокової і поточної дебіторської заборгованості та довгострокових і поточних зобов'язань, елементів ринкового підходу для визначення вартості матеріальних активів та інших активів, для яких існує активний ринок. Використання інтегрованого підходу до оцінки показників вартості підприємства передбачає модифікацію затверджених чинними нормативними документами методичних засад переоцінки активів та зобов'язань підприємства.

Для оперативного управління показниками вартості підприємства з метою її збереження та підвищення система бухгалтерського обліку у поєднанні з іншими інформаційними системами повинна надавати детальну інформацію щодо кожної складової вартості підприємства, факторів її генерування та руйнування. Вирішення такого завдання забезпечується побудовою розгалуженої системи аналітичних рахунків бухгалтерського обліку.

З метою розробки належної системи аналітичного обліку для відображення результатів коригування вартості активів та зобов'язань підприємства пропонуємо відкриття відповідних аналітичних рахунків до рахунків 423 «Переоцінка активів», 975 «Уцінка необоротних активів та фінансових інвестицій» та 946 «Втрати від знецінення запасів», що дозволять накопичувати суми відповідних дооцінок та уцінок вартості, здійснених з різних причин унаслідок впливу

генерувальних та руйнівних факторів вартості.

Для облікового відображення визначеної справедливої та ринкової вартості активів підприємства на основі різних методів оцінки пропонуємо застосовувати наступну систему аналітичних рахунків (табл. 2).

Використання наведених груп аналітичних рахунків забезпечує відображення та накопичення даних щодо зміни справедливої та ринкової вартості активів підприємства внаслідок впливу факторів генерування або руйнування такої вартості з використанням різних методів оцінювання.

Удосконалення методики відображення показників вартості підприємства на рахунках бухгалтерського обліку та відповідного її документального забезпечення сприяє формуванню інформаційних потоків, які на основі зворотних зв'язків використовуються в процесах складання звітності про оцінку вартості підприємства для управління стратегією його діяльності.

Інформація аналітичного обліку та сформовані на її основі звіти, що розкривають показники та фактори вартості підприємства, а також методи її визначення, є невід'ємною умовою формування достовірної та релевантної звітності про вартість підприємства.

Визначення справедливої вартості активів та зобов'язань дозволяє обчислити вартість чистих активів підприємства. Водночас для оцінки вартості підприємства чисті активи повинні бути доповнені позабалансовими показниками вартості, серед яких основними, як показали результати проведеного дослідження, є інтелектуальний капітал у складі людського, організаційного та клієнтського.

При розробці методичних підходів до відображення в системі бухгалтерського обліку показників вартості підприємства слід мати на увазі, що інтелектуальний капітал у більшості випадків не знаходить свого комплексного відображення на балансових рахунках. З метою врахування впливу його складових на вартість підприємства повинен вестись окремий облік на позабалансових рахунках.

Критичний аналіз чинної законодавчої бази свідчить про те, що частина складових інтелектуального капіталу відображається серед балансових показників. Зокрема це інтелектуальна власність, до якої належать авторські права, права промислової власності, права на знаки для товарів і послуг та інші види. У частині таких складових інтелектуального капіталу як людський, організаційний та клієнтський, методологія їх облікового відображення на рівні законодавства не урегульована.

Зазначимо, що наявні наукові пропозиції щодо відображення складових об'єктів права

інтелектуальної власності (ОПІВ) в системі рахунків бухгалтерського обліку мають суперечливий характер та неадаптовані до процесів формування показників вартості підприємства.

Окремі пропозиції щодо відображення в обліку ОПІВ надає І. Криштопа [4, с. 175]. Зокрема, автором рекомендований порядок відображення ОПІВ, одержаних з різних джерел.

Таблиця 2. Структура аналітичних рахунків для відображення результатів оцінки вартості підприємства в частині необоротних та оборотних матеріальних активів

Шифр рах. 1-го порядку	Назва рахунку	Шифр рах. 2-го порядку	Назва рахунку
1	2	3	4
423 «Переоцінка активів»			
423. 1	«Дооцінка вартості нематеріальних активів»	423. 1. 1	«Дооцінка вартості нематеріальних активів за методом коригуючих коефіцієнтів»
		423. 1. 2	«Дооцінка вартості нематеріальних активів за методом звільнення від роялті на основі капіталізації прибутку»
		423. 1. 3	«Дооцінка вартості нематеріальних активів за методом звільнення від роялті з дисконтуванням прибутку»
423. 2	«Дооцінка вартості основних засобів»	423. 2. 1	«Дооцінка вартості основних засобів за методом коригуючих коефіцієнтів»
		423. 2. 2	«Дооцінка за іншими методами оцінки вартості основних засобів»
423. 3	«Дооцінка вартості довгострокових біологічних активів»	423. 3. 1	«Дооцінка вартості довгострокових біологічних активів за методом коригуючих коефіцієнтів»
		423. 3. 2	«Дооцінка за іншими методами оцінки вартості довгострокових біологічних активів»
423. 4	«Дооцінка вартості довгострокових фінансових інвестицій»	423. 4. 1	«Дооцінка вартості довгострокових фінансових інвестицій за методом коригуючих коефіцієнтів»
		423. 4. 2	«Дооцінка за іншими методами оцінки вартості довгострокових фінансових інвестицій»
423. 5	«Дооцінка вартості довгострокової дебіторської заборгованості»	423. 5. 1	«Дооцінка вартості довгострокової дебіторської заборгованості з дисконтуванням грошових потоків»
		423. 5. 2	«Дооцінка за іншими методами оцінки вартості довгострокової дебіторської заборгованості»
975 «Уцінка необоротних активів та фінансових інвестицій»			
975. 1	«Уцінка вартості нематеріальних активів»	975. 1. 1	«Уцінка вартості нематеріальних активів за методом коригуючих коефіцієнтів»
		975. 1. 2	«Уцінка вартості нематеріальних активів за методом звільнення від роялті на основі капіталізації прибутку»
		975. 1. 3	«Уцінка вартості нематеріальних активів за методом звільнення від роялті з дисконтуванням прибутку»
975. 2	«Уцінка вартості основних засобів»	975. 2. 1	«Уцінка вартості основних засобів за методом коригуючих коефіцієнтів»
		975. 4. 2	«Уцінка за іншими методами оцінки вартості довгострокових фінансових інвестицій»
		975. 2. 2	«Уцінка за іншими методами оцінки вартості основних засобів»

1	2	3	4
975. 3	«Уцінка вартості довгострокових біологічних активів»	975. 3. 1	«Уцінка вартості довгострокових біологічних активів за методом коригуючих коефіцієнтів»
		975. 3. 2	«Уцінка за іншими методами оцінки вартості довгострокових біологічних активів»
975. 4	«Уцінка вартості довгострокових фінансових інвестицій»	975. 4. 1	«Уцінка вартості довгострокових фінансових інвестицій за методом коригуючих коефіцієнтів»
975. 5	«Уцінка довгострокової дебіторської заборгованості»	975. 5. 1	«Уцінка вартості довгострокової дебіторської заборгованості з дисконтуванням грошових потоків»
		975. 5. 2	«Уцінка за іншими методами оцінки вартості довгострокової дебіторської заборгованості»
946 «Втрати від знецінення запасів»			
946. 1	«Уцінка вартості оборотних матеріальних активів»	946. 1	«Уцінка вартості оборотних матеріальних активів за методом середньозваженої ринкової ціни»
		946. 2	«Уцінка за іншими методами оцінки вартості оборотних матеріальних активів»

Удосконалення методики бухгалтерського обліку інтелектуальної власності розробив С. Ф. Легенчук [5]. Дослідник пропонує зміни до рахунку 12 «Нематеріальні активи» в частині виділення субрахунків «Інтелектуальні активи», «Інші невідчутні активи» та наводить методику відображення в обліку вартості об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) при їх створенні з урахуванням виникнення синергетичних ефектів на субрахунку 193 «Синергетичні ефекти» у кореспонденції з субрахунком 428 «Синергетичний капітал» у складі додаткового капіталу. Проте пропозиції автора щодо обліку ОПІВ не розкривають методологічних засад їх достовірної оцінки, переоцінки їх вартості з урахуванням генерувальних та руйнівних факторів, визначення можливостей одержання економічних вигід, не враховують вимог щодо підготовки інформації для цілей управління вартістю підприємства. Крім того, використання рахунку 193 «Синергетичні ефекти» суперечить чинному плану рахунків, оскільки цей рахунок призначений для відображення гудвілу при приватизації (корпоратизації).

Розглянуті у процесі наукового дослідження пропонувані методики бухгалтерського обліку окремих складових інтелектуального капіталу не формують його комплексної оцінки з метою формування адекватного інформаційного забезпечення користувачів у частині показників вартості інтелектуального капіталу, таких його складових, як людський, організаційний та клієнтський, не дозволяють визначити їх вплив на вартість підприємства.

На нашу думку, виходячи із сутності інтелектуального капіталу, способів його оцінки та документування, для систематизації та

узагальнення інформації щодо реальної вартості інтелектуального найкраще використовувати позабалансовий рахунок 010 «Справедлива вартість інтелектуального капіталу» з відповідним аналізом (табл. 3).

Вартість вказаних об'єктів слід відображати в системі позабалансового обліку з урахуванням обсягів понесених витрат на формування людського, організаційного та клієнтського капіталу, спрямованих на досягнення конкурентних переваг підприємства, а також, і це основне, додаткових вигід, які отримує підприємство у процесі формування його вартості. Інакше кажучи, пропонований позабалансовий рахунок повинен відображати різницю між ринковою вартістю підприємства та ринковою вартістю його чистих активів на дату складання звітності.

Відображення в бухгалтерському обліку об'єктів інтелектуального капіталу дозволить сформувати релевантну інформаційну базу для цілей управління факторами генерування / руйнування вартості підприємства, які мають невідчутний характер.

Запропонований методичний підхід до відображення вартості активів та зобов'язань підприємства, а також позабалансових показників у частині інтелектуального капіталу, в системі бухгалтерського обліку та звітності вирішують проблему формування інформаційного базису для складання звітності підприємства на основі ринкової вартості. Здійснені розробки сприяють поглибленню аналітичності облікових даних за показниками і факторами вартості, створюють належне інформаційне забезпечення системи формування та управління вартістю підприємства.

Таблиця 3. Пропонована структура рахунків для відображення справедливої вартості інтелектуального капіталу

Шифр рахунку 1-го порядку	Назва рахунку	Шифр рахунку 2-го порядку	Назва рахунку
010 «Справедлива вартість інтелектуального капіталу»			
010.1	«Вартість людського капіталу»	010.1.1	«Справедлива вартість людського капіталу за кількісними методами оцінки»
		010.1.2	«Справедлива вартість людського капіталу за якісними методами оцінки»
010.2	«Вартість організаційного капіталу»	010.2.1	«Справедлива вартість організаційного капіталу за кількісними методами оцінки»
		010.2.2	«Справедлива вартість організаційного капіталу за якісними методами оцінки»
010.3	«Вартість клієнтського (споживчого) капіталу»	010.3.1	«Справедлива вартість клієнтського капіталу за кількісними методами оцінки»
		010.3.2	«Справедлива вартість клієнтського капіталу за якісними методами оцінки»

Список літератури

1. Бондар, М. І. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства [Текст] / М. І. Бондар // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3 (53). – С. 27-29.
2. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст] : [підруч. для студ. спец. "Облік і аудит" вищ. навч. зал.] / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – [7-ме вид. доп. і перероб.]. – Житомир : ПП "Рута", 2006. – 832 с.
3. Войнаренко, М. П. Концепція облікової оцінки інвестиційної нерухомості [Текст] / М. П. Войнаренко, Л. В. Скоробогата // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2009. – Вип. 22. – С. 8-11.
4. Криштопа, І. Оцінка нематеріальних активів: проблемні питання та напрямки їх вирішення [Текст] / І. Криштопа // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – С. 169-176.
5. Легенчук, С. Ф. Бухгалтерське відображення інтелектуального капіталу [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. е. н. : спец. 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / С. Ф. Легенчук; Національний аграрний університет. – Київ, 2006. – 24 с.
6. Молоток, Я. В. Консерватизм как основной принцип бухгалтерского учета: опыт Германии [Текст] / Я. В. Молоток // Бухгалтерский учет. – 1999. – № 8. – С. 105-110.
7. Парасій-Вергуненко, І. М. Інформаційне забезпечення процедур оцінювання вартості підприємства [Текст] / І. М. Парасій-Вергуненко, І. І. Бродська // Економічні науки. Серія "Облік і фінанси" : збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – 2008. – Вип. 5 (20). – Ч. 2. – С. 110-116.
8. Пушкар, М. С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія [Текст] : [монографія] / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2007. – 359 с.
9. Харитонов, А. Ю. Эффективное управление предприятием на основе его стоимости [Текст]: [монография] / А. Ю. Харитонов, А. В. Пластилин. – Архангельск, 2009. – 185 с.
10. Jensen, M. Theory of the Firm :Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure [Текст] / M. Jensen, W. Meckling // Journal of Financial Economics. – 1976. – V. 3. – No. 4. – P. 305-360.

References

1. Bondar, M. I. (2010). Accounting in the value system of the management enterprise. [Buhgalterskyi oblik v systemi upravlinia vartistiu pidpriemstva]. Journal of ZDTU, 3(53), 27-29.
2. Butynets, F. F. (2006). Financial accounting [Buhgalterskyi finansovy oblik] (7 ed.). Zhytomyr : PE "Ruta".
3. Voinarenko, M. P. & Skorobagata, L.V. (2009). The concept of an accounting estimate investment property [Kontseptsiia oblikovoi otsinky invesytsiinoi neruhomosti]. Collection of Scientific Papers ChDTU, 22, 8-11.
4. Kryshchopa, I. (2010). Intangible assets: problems and ways for solving [Otsinka nematerialnyh aktyviv: problemni pytanja ta napriamky ih vurishenia]. Galician Economic Journal, 1(26), 169-176.
5. Legenchuk, S. F. (2006). Accounting reflection of intellectual capital [Buhgalterske vidobrazhenia intelektualnogo kapitalu]. Thesis of Dissertation for the degree of Candidate of Economic Sciences.

-
6. Molotok, Ya. V. (1999). *Conservatism as a basic principle of accounting: the German experience* [Konservatizm kak osnovnoi printsyp buhgalterskogo ucheta: opyt Germanii]. *Accounting*, 8, 105-110.
 7. Parasii-Vergunenko, I. M., Brodska, I. I. (2008). *Information provision assessment procedures of value enterprise* [Informatsiine zabezpechenia prozedur otsiniuvaniia vartosti pidpriemstva]. *Collection of Scientific Papers Luts'k National Technical University*, 5(20), 110-116.
 8. Pushkar, M. S. (2007). *Metatheory of accounting or what should be a theory* [Metateoriia obliku abo yakoiu povynna staty teoriia]. Ternopil : Kart-blansh.
 9. Harytonov, A. Yu. (2009). *Effective management of the enterprise on the basis of its value* [Efektivnoie upravleniie predpriatiem na osnove iego stoiimosti]. Arhangelsk.
 10. Jensen, M., Meckling, W. (1976). *Theory of the Firm : Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure*. *Journal of Financial Economics*, 4, 305-360.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2013 р.